

Postitalon nousu ja tuho

Ennen ajateltiin, että kaupunki ilman paraatipaikan postikonttoria on kuin päätön kana. Turunkin pääposti siirtyi keskustan mukana itäpuolelta kauppatorin kulmalle, kasvoi taloansa isommaksi ja sai

uuden talon Eerikinkadulle. Mutta posti siirtyi kulkemaan sähköiteissä, jotka eivät konttoreita kaipaa. Torinkulmalla patsastelee liikelämän modernismi, pääposti on vanhan palatsinsa takanurkassa.

Turun pääposti oli 1800-luvulla Tuomiokirkon kupeella sijaitsevassa vanhassa Akatemiatalossa. Kun keskusta palon jälkeisen jälleenrakennuksen mittaan vähitellen siirtyi Aurajoen toiselle puolelle, suunniteltiin myös postin siirtoa uuden Aleksanterintorin maisemiin. Vuonna 1897 valtio osti kunnallisneuvos **Marjalinin** tontin Eerikin- ja Aurakadun kulmasta. Tontilta purettiin postitalon tieltä kaksi yksikerroksista puutaloa.

Suunnittelu lankesi luonnostaan arkkitehti **Sebastian Gripenbergille**, joka 1800-luvun lopulla oli Suomen yleisten rakennusten ylläpidon pääjohtaja. 1899 valmistunut postitalo edusti koristeellista uusrenessanssia. Julkisivun sisäänkäyntiä koristivat neljä klassista pilaria, ja ikkunoiden yläpuolelle oli hakattu kiviset Turun ja Porin läänin kypärävaakunat.

Yksikerroksinen pitkä sivu oli Eerikinkadulle päin. Sen molemmissa päissä oli kaksikerroksiset poikittaissiivet, toinen Aurakadun varrella, toinen Kauppahallin viereisellä kujalla.

Valtakunnan postinkulku kasvoi ja mulistui. Postin tehtävät, byrokratia ja lisäpalvelut lisääntyivät siinä määrin, etteivät ne pitkän päälle enää mahtuneet Gripenbergin piirtämään postitaloon, niin kaunis kuin se olikin. Alettiin siis suunnitella uutta pääpostia.

Kahden korttelin päässä Humalistonkadun kulmassa odotti purkutuomiota vanha, ahdas ja huonokuntoinen köyhäintalo. Kaupungin vaivahuolto oli muuttanut keskustan ulkopuolelle jo 1913, ja sen jälkeen talossa oli opetettu käsitöitä kansakoulun jatkoluokille.

Köyhäintalo purettiin 1920-luvun lopulla. Tontille alettiin rakentaa uutta, entistä moninkertaisesti isompaa pääpostiasemaa, johon päästiin muuttamaan 1932. Rakennuttajana oli taas yleisten rakennusten ylläpito ja suunnittelijana sen yliarkkitehti, **Selim Savonius**. Talosta tuli niin iso, että siinä oli alkuun muidenkin valtion virastojen tiloja.

Postilaisilta vapautunut torinkulman renessanssikaunotar sai heti uutta käyttöä. Ensimmäinen sijoittui kolme vuotta aiemmin perustettu Turun toinen suomalainen lyseo. Kymmenen kouluvuoden päästä lyseo siirtyi väljempiin tiloihin Puutarhakadulle, lakkautetun Turun ruotsalaisen reaalilyseon rakennukseen, ja sai ni-

Muuttuva kaupunki, osa 23. Viikoittain vuoden 2011 lopulle jatkuva sarja tutkii, mikä Turussa on muuttunut sen jälkeen kun Harri Kalpan Muuttuva kaupunki -kirjat julkaistiin 1960–1980-luvulla.

men Puolalan yhteislyseo. Koulu toimii yhä samoissa tiloissa Puolalanmäen lukiona.

Uusia tulijoita oli tarjolla heti sodan jälkeen. Luovutetusta Karjalasta evakuoitu Käkisalmen yhteislyseo siirrettiin Turkuun 1944 ja sijoitettiin vanhaan postitaloon. Koulu ristittiin samalla uudestaan Turun yhteislyseoksi. Jotkut koulun oppilaista tosin puhuivat opinahjostaan lempinimellä Käkisalmen varavankila.

Koululaisten muistelmien mukaan vanha postitalo oli kouluna ahdas ja epämiellyttävän hajuinen: se haisi heistä postiliimalta. Talon edustalla Aurakadulla oli hevosajuri- eli vossikka-asema, jolla odottelevia kuskeja koulun pojilla oli tapana pommittaa ikkunasta puhallusputkiherneillä tai liidunpaloilla. Joskus pojat muistavat osuneensa hevoseen, jonka hirnunta tuotti luokassa hurraahuutoja.

Vuonna 1957 koulusta valmistuivat viimeiset 28 ylioppilasta. 1958 yhteislyseo siirtyi Mestarinkadulle valmistuneeseen uuteen koulutaloon ja vaihtoi taas nimeä: nyt siitä tuli Turun normaalilyseo.

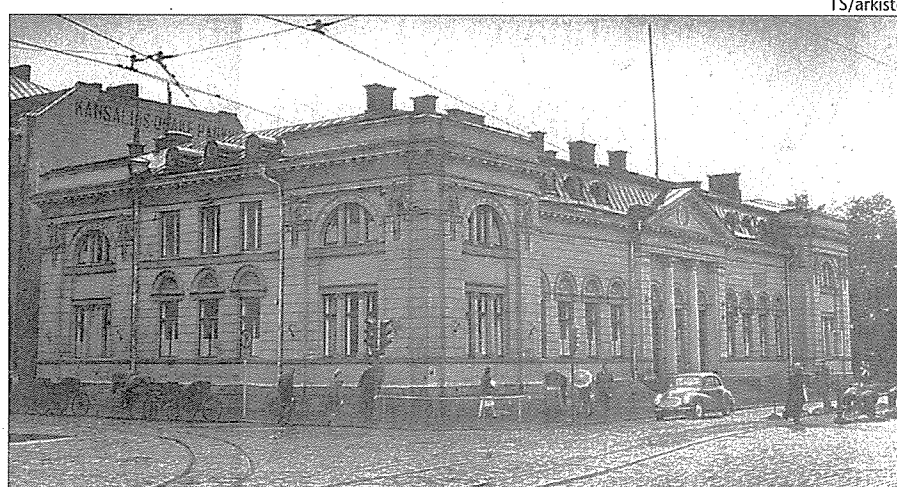
Vanha postitalo toimi vielä ainakin Turun klassillisen lyseon aputiloina, ennen kuin se purettiin 1962. Postitalon tontin omisti valtio, joka myi sen Kansallis-Osake-Pankille. Historiantutkija **Rauno Lahtinen** on löytänyt näyttöä siitä, että tontille säädettiin poikkeuksellisen suuri rakennusoikeus varmistamaan valtiolle mahdollisimman suuri myyntivoitto. Kaupunkikin hyötyi tontin arvonnoususta: myyntivoitto sijoitettiin Turun uuden virastotalon rakentamiseen.

KOP:n Turun konttori oli aiemmin majoittuneena Aurakadulle postitalon pieneen, 1912 rakennettuun naapuritaloon. Talo purettiin samaan aikaan postitalon kanssa.

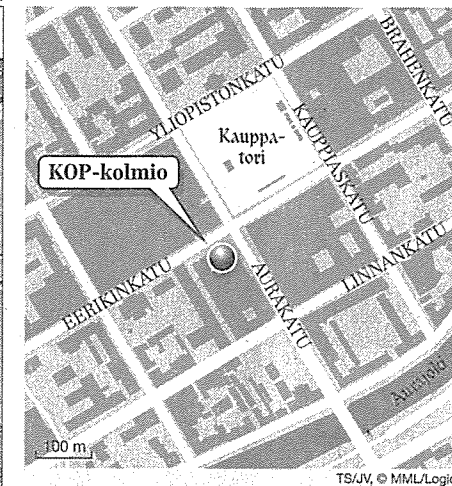
Tilalle nousi Turun keskustan siihen mennessä massiivisin rakennus, noin 5600-neliöinen, yhdeksänkerroksinen KOP-kolmio. Suunnitelukilpailun voitti arkkitehti

Kevät 2011. KOP-kolmiolle tehtiin 2007 mittava julkisivuremontti. Voimakas valkoisuus katosi katukuvasta.

1950-luvulla Aura- ja Eerikinkadun kulman vanha renessanssipostitalo oli jo luovutettu lyseolaisten käyttöön. Vossikka-asema oli vielä paikallaan.

Vanha postitalo /KOP-kolmio

- Sebastian Gripenbergin piirtämä pääpostitalo valmistui 1899.
- 1932 posti muutti Humaliston- ja Eerikinkadun kulmaan.
- Vuoteen 1942 vanhassa postitalossa toimi Turun toinen suomalainen lyseo (nyk. Puolalan lukio).
- 1944–1958 talo oli Turun yhteislyseon, ent. Käkisalmen yhteislyseon (nyk. Normaalikoulu) hallussa.
- Ennen talon purkamista 1962 siinä toimi Turun klassillisen lyseon luokkia.
- 1964 tontille valmistui Viljo Revellin piirtämä KOP:n 9-kerroksinen liiketalo.
- 1992 KOP myi kiinteistön Åbo Akademien säätiölle.
- Meritaksi muuttanut pankki muutti pois 1997.
- 2006 kiinteistön osti ja saneerasi sijoittaja Rauno Puolimatka.

”Oodi vanhalle Postitalolle: Tänään, kun kuljemme Eerikinkatua, kouluaika on kaukaista satua. Talon paikalla seisoo kuin hautakivi Kopin kolmion konttoririvi.”

Helka Sivula

tehti **Viljo Revell**, uuden modernismin sankari, jonka juhlituin työ on Toronton kaupungintalo.

Painava talo jouduttiin perustamaan paksun savipatjan läpi teräspaaluille yli 50 metrin syvyyteen, mitä urakkakilpailun voittanut porilainen Rakennusliike A. Ahtola ei ollut osannut ennakoita. Ahtola ajautui konkurssiin jo talon perustusvaiheessa. Turkulainen Ruola Oy värväsi itselleen konkurssipesästä perustusvaiheen töitä johtaneen rakennusmestarin ja jatkoi rakentamista kellarista ylöspäin. Talo valmistui 1964.

Kolmio-nimityksen talo sai pohjapiirroksensa muodosta. Rakennuksen alin kerros on neliö, mutta ylempät kerrokset on rakennettu kolmion pohjalle. Alimman kerroksen kattotasanteelle rakennettiin pysäköintitila. Torille päin suunnattua terävää kulmaa on verrattu laivan keulaan: alunperin avoimesta kulmasta nousi rullaportaat toisen kerroksen pankkisaliin. Kulman nielu on sittemmin rakennettu umpeen.

KOP-kolmion olemusta voi sanoa vähintäänkin vaativaksi. Talosta oli määrä tulla Turun ensimmäinen liikekeskus, jonka piti kehittää turkulaisista urbaaneja shoppailijoita. Arkkitehdille talon poikkeavuus ympäristöstä ei ollut ongelma: modernistit ollettivat, että vanha ympäristö häviää ja moderni laajenee.

Niin ei käynyt. Osa turkulaisista suhtautuu vieläkin KOP-kolmioon kuin tunkeilijaan. Huonoimmillaan rakennuksen maine oli 1980-luvulla, kun pintamateriaalina käytetty travertiinikivi oli tummunut ja murentunut epäsiistin näköiseksi.

1992 Åbo Akademien säätiö osti kiinteistön Kansallis-Osake-Pankilta, puhdisti kivipinnat ja rakensi pohjakerroksen umpinaisiksi liiketiloiksi. Pankin kaaduttua sen tiloihin muutti muun muassa ravintola. Talon brändiä yritettiin puhdistaa ristimällä se uudelleen Mezzoksi, mutta idea osoittautui keinotekoiseksi. 2006 talon säätiöltä ostanut **Rauno Puolimatkan** sijoitusyhtiö palautti vanhan nimen, vaihtoi pinnoittekivet uusiin ja avasi Aurakadulta Eerikinkadulle johtavan kauppakäytävän.

Revellin alkuperäisidean palauttaneet muutokset herättivät keskustelun siitä, olisiko vihattu KOP-kolmio sittenkin suojelemisen arvoinen. Siitä on tullut osa turkulaista identiteettiä.

EVA LATVAKANGAS